

Önsöz

Türkiye’de, 1992 yılından beri, sanıklar için hukuki bir yardım hizmeti verilmektedir. Ancak, hukuki ve idari davalarda da böyle bir hukuki hizmetin sağlanması için fon ayrılmaya başlanması, 2001 yılının sonlarına doğru gerçekleşmiştir.

Bu nedenle, bugün, ceza davalarında verilen hukuki yardımı sağlayan barolar bünyesinde kurulan Ceza Muhakemeleri Usulü Kanunu Uygulama Merkezleri (“CMUK Servisleri”), bu hizmetin yürütülmesinde geniş bir tecrübeye sahip olmuşken, hukuk davalarında yardım sağlayan Baro Adli Yardım Büroları’nın henüz bu derece bir deneyime sahip olduğu söylenemez. Öte yandan, barolar arasında, bu hizmetin yerine getirilişiyile ilgili olarak karşılaşılan sorunların giderilmesinde ve genel olarak kazanılan deneyimin paylaşılmasında, etkili bir işbirliği ağının kurulamadığı da bir gerçektir.

Türkiye’de, Avrupa Birliği’ne tam üyelik sürecinde son yıllarda gerçekleştirilen, özellikle siyasal nitelikteki Kopenhag kriterlerini karşılamaya yönelik reformlar, doğrudan doğruya veya dolaylı olarak yargı alanında da sonuçlar doğurdu. Etkili bir adli yardım hizmetinin, özellikle ceza davaları bakımından, adil yargılanma hakkı bağlamında

insan haklarının korunması anlamına gelen bir değer taşıdığı açıktır. Dolayısıyla böyle bir hizmetin etkili olması, onun yerine getiriliş tarzının niteliğiyle doğrudan doğruya ilgilidir. Bu ölçüde olmamakla birlikte, aynı sonuç, hukuk ve idare hukukuna ilişkin davalar bakımından da geçerlidir. Kısaca, bu hizmetin sağlanması, aynı zamanda bir insan hakları sorunu olarak da belirginlik kazanır.

Yukarıda belirtilen çerçevede, İstanbul Bilgi Üniversitesi Hukuk Fakültesi olarak, 16 Nisan 2004 tarihinde, adli yardım konusunun ele alınıp tartışıldığı bir uluslararası toplantı düzenledik. Bu toplantıyla, adli yardım konusuna ilişkin sorunların, ulusal ve uluslar arası ölçekte, farklı uygulama ve gelişmeler ışığında paylaşılması ve tartışılması, sonuçta, adli yardım hizmetinin daha etkili bir biçimde sağlanması çabalarına katkıda bulunulması hedeflendi.

Bu kitap, o toplantıda yer verilen Türkiye'deki adli yardım hizmetine ilişkin sunumları ve Türkiye'de adli yardım hizmetine ilişkin genel değerlendirme raporunu, bu konuda başarılı örnekler sunan bazı ülkelerdeki uygulamaları aktaran sunumları ve toplantı boyunca katılımcıların görüş ve önerilerine ilişkin özet bilgileri içermektedir. Kitabın, Türkçe ve İngilizce hazırlanmasına özen gösterilerek, sadece Türkiye bakımından değil, uluslararası hukuk camiası bakımından da yararlanılır olması amaçlanmıştır.

Bu toplantı, hem Avrupa ülkelerindeki adli yardımla ilgili uygulamaların aktarılması, hem de Türkiyeli katılımcıların, aynı konudaki görüşleri öğrenme ve tartışma olanağı bulması, ayrıca uygulamadaki sorunları çözümlenme yaklaşımını ortaya koyması bakımından çok yararlı olmuştur. Türkiye hukuk camiası açısından, adli yardım hizmetini yürüten baro temsilcilerinin, bu konuyu, Türkiye uygulaması açısından birlikte değerlendirme olanağının yaratılmış olması da, bizim açımızdan çok sevindirici bir gelişmedir.

Türkiye'deki adalet hizmetlerinin, sadece bir kamu hizmetinin yerine getiriliş düzeyiyle sınırlı olmaksızın, hem adalete erişim hakkı hem de adil yargılanma hakkına saygı gösterilmesi anlayışıyla, yerine getirilme amaçları bakımından da etkili kılınması, dolay-

sıyla kişinin haklarıyla güçlendirilmesi fikri bakımından da değer taşır.

İstanbul Bilgi Üniversitesi Hukuk Fakültesi, bu çerçevede kalarak, adalet hizmetinin işleyişiyle ilgili birçok hukuki konuyu, Türkiye hukuk camiasının öndegelen temsilcileriyle işbirliği halinde inceleme ve iyileştirme çabalarına katkıda bulunma çalışmalarını sürdürecektir.

Bu cümleden olmak üzere, böyle bir çalışma toplantısının düzenlenmesine olan katkıları nedeniyle, T.C. Adalet Bakanlığı'na, toplantıya katılan Türkiye barolarının seçkin temsilcilerine, özellikle yabancı konukların katılımını gerçekleştirmede geniş uluslararası deneyimini paylaşmaktan çekinmeyen *Open Society Institute Justice Initiative*'e, destekleri için çok teşekkür ederim. Ayrıca, başta Sayın İdil Elveriş olmak üzere, bu toplantının ve kitabın hazırlanıp başarıyla tamamlanmasında emeği geçen herkese teşekkür ederim.

PROF. DR. TURGUT TARHANLI
İstanbul Bilgi Üniversitesi
Hukuk Fakültesi Dekanı